

I. A beteg alapvető joga annak eldöntése, hogy az általa ismert kockázati tényezők mellett vállalja-e az adott beavatkozást.

II. A beteget a műtéti kockázat körében gyakran fellépő szövődményről is tájékoztatni kell. [1959. évi IV. törvény 326. § (2) bekezdés, 339. § (1) bekezdés, 348. § (1) bekezdés, 1952. évi III. törvény 206. § (1) bekezdés, 1972. évi II. törvény 15/1972. (VIII. 5.) EüM rendelet 87. § (2) bekezdés]

A felperest a mindkét lábán kialakult bütyök (Hallux valgus) műtéti megoldása végett 1987. január 19-től 22-ig kezelte az alperes kórház sebészeti osztálya, amelynek során a január 20-án elvégzett műtéttel a jobb lábán ún. Schede-típusú, míg a bal lábán Mayo-típusú műtétet végeztek. A Schede-típusú műtét az I. lábközépcsont fejecsen kialakult csontkinövés eltávolítását, levésését jelenti, amely műtét a lábboltozat biomechanikus működését alapvetően nem befolyásolja. A Mayo-típusú műtét azonban az I. lábközépcsont fejecsenek esetenként a nyakrészével együttesen történő eltávolítását jelenti, és ez a megoldás a lábboltozat biomechanikus működését jelentősen befolyásolja. Az állásnál, járásnál lényeges szerepet játszó, ún. „A” pont (a I. lábközépcsont fejecse), mint terhelési pont megszűnik, és feladatát a meghagyott szezámcsont csak részben tudja átvenni, ellapul, az osteoligamentaris szerkezet működése megváltozik. A felperes a műtét előtt külföldön élt, modellként és pincérként dolgozott. A műtétet kozmetikai okokból, a magas sarkú cipő zavartalan viselése érdekében végeztette el.

A műtét elvégzése után a felperes visszatért külföldre, de a rendszeres gyógytorna ellenére a bal lábán az öregujj mozgása fokozatosan beszűkült, fájdalmassá vált, csak tág és lapos sarkú cipőben tudott járni. A jobb lábán elvégzett Schede-típusú műtét eredményes volt, ez a lába panaszmentessé vált.

Miután a felperes bal lábának állapota nem javult, és ún. Hallux-rigidus, azaz deformitás alakult ki, 1989. október 16-án ismét az alperes kórház sebészeti osztályára vették fel, ahol újabb műtét elvégzésének szükségessége merült fel. Az alperes orvosai újra a Mayo-típusú műtét elvégzése mellett döntöttek, és azt október 17-én el is végezték.

A felperes újból visszatért külföldre, majd 1993-ban véglegesen hazatelepült. Ezt követően 1993. április 13-án kelt levelével kártérítés megfizetésére hívta fel az alperest arra hivatkozással, hogy a bal lábán elvégzett műtétek következtében a lába megromcsolódott, deformálódott, a járása nehezített és fájdalmas, csak sportcipő viselésére képes.

Az alperes a kárigényt nem ismerte el, ezért a felperes az 1994. január 6-án indított keresetében vagyoni és nem vagyoni kárai megtérítésére kérte az alperes kötelezését, amelynek összegét utóbb együttesen 2 000 000 forintban jelölte meg. Arra hivatkozott, hogy az alperes orvosa az 1987-ben elvégzett műtét során olyan műtéti megoldást alkalmazott, amely már elavult, az 1989-ben elvégzett műtét alkalmával pedig hiba történt, megromcsolták a bal lábát, kioperálták az ízületet, és nem is tájékoztatták a Mayo-típusú műtét következményeiről.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Elévülésre hivatkozott, de a felperes kárigényét érdemben is alaptalannak tartotta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felperesnek az 1987. január 20-án elvégzett műtéttel kapcsolatos kárigénye elévült. Az 1989 októberében elvégzett műtét indokolt volt, és az azt követően kialakult maradandó állapotváltozás a Mayo-típusú műtét várható következménye, és nem műtéttechnikai hiba. A felperes lábának károsodása nem az alperes alkalmazottjának felróható magatartására vezethető vissza.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, közbenső ítéletében megállapította az alperes kártérítési felelősségét az 1987. január 20-án és az 1989. október 17-én elvégzett műtétekkel a felperesnek okozott kárért. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 326. §-ának (2) bekezdése értelmében az elévülés nyugodott mindaddig, amíg a felperes a külföldön való tartózkodása miatt - menthető okból - nem tudta az igényét érvényesíteni. A hazatérését követően a kárigény bejelentése, majd a perindítás megtörtént, ezért a kárigénye még részben sem évült el.

A szakértői vélemények alapján a másodfokú bíróság is azt állapította meg, hogy az ún. Mayo-típusú műtét természetes következménye a felperesnél kialakult állapot, és műtéttechnikai hiba nem történt. Az egészségügyről szóló, akkor hatályban volt 1972. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 15/1972. (VIII. 5.) EüM rendelet 87. §-ának (2) bekezdése értelmében azonban a műtetre vonatkozó írásbeli nyilatkozat megtétele előtt a beteget tájékoztatni kell a műtét szükségességéről, és arról, hogy milyen műtét elvégzése szükséges, továbbá a műtéttel általában együtt járó,

valamint a műtét elmaradása esetén várható következményekről. Ezt az alperes orvosa elmulasztotta. A Mayo-típusú műtét megítélése más volt a perbeli időszakban az ortopédiai elméleti és gyakorlati munkában, valamint más volt a sebészeti műtétek körében is. Erre az eltérésre figyelemmel a másodfokú bíróság nem állapította meg, hogy az alperes a Mayo-típusú műtétet nem az orvostudomány akkori állásának megfelelően végezte, felelősségét azonban amiatt állapította meg, mert a műtéttel általában együtt járó következményekről elmulasztotta a felperes tájékoztatását. E körben a felelősség alól nem mentette ki magát [Ptk. 339. § (1) bekezdés], bizonyítási indítványt sem terjesztett elő, dr. B. Á. tanúvallomása alapján pedig nem is valószínűsíthető, hogy a Mayo-típusú műtétről a felperessel egyáltalán beszéltek, következményeiről a felperest tájékoztatták. Erre tekintettel az alperes felróhatóságának hiánya nem csak bizonyítatlan, hanem valószínűtlen is. A tájékoztatás hiányában pedig a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy eldöntse: 32 éves korában vállalja-e a Mayo-típusú műtét elvégzését, az ezzel járó következmények viselését.

A jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása iránt az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. A jogszabálysértést a közbenső ítélet megalapozatlanságában jelölte meg. Sérelmezte az elévülési kifogásának és a per érdemében kifejtett álláspontjának figyelmen kívül hagyását. A bizonyítékok mérlegelését tévesnek tartotta, és arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a felperes előadását teljes mértékben elfogadta, az általa előállított orvos-tanú vallomását azonban kétségesnek tartotta, és ennek indokát sem adta. A szakvélemények megállapításai ellenére tévesen állapította meg a kórház kártérítési felelősségét, holott nem volt kötelessége a röntgenfelvételek megőrzése. Erről csatolta az Országos Röntgen- és Sugárfizikai Intézet 1987. évi Évkönyvének néhány oldaláról készített fénymásolatot. Állította, hogy a legnagyobb gondossággal és körültekintéssel járt el a felperes műtétje és kezelése során, kárt nem okozott, és jogellenesség hiányában nincs mi alól kimentenie magát. Álláspontja szerint az operációt végző orvos tanúvallomásával bizonyította, hogy a felperes tájékoztatása megtörtént. A Mayo-típusú műtét természetes következménye lehet a felperesnél kialakult állapot, de ez a felperes testfelépítéséből, és abból is bekövetkezhetett, hogy a számára előírt gyógytornát nem megfelelően folytatta.

A felperes ellenkérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 270. §-ának (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az anyagi és az eljárási szabályok megsértése egyaránt lehetővé teszi. Az alperes felülvizsgálati kérelme lényegében az anyagi jogi szabályok megsértésén alapul, amennyiben a bíróság az alperes kártérítési felelősségét nem látta bizonyítottnak, de álláspontja szerint e jogszabálysértésre a Pp. 206. §-a (1) bekezdésének a bizonyítékok mérlegelése körében előírt eljárási szabályok megsértése vezetett. A Legfelsőbb Bíróság ezért azt vizsgálta, hogy a jogerős közbenső ítélet sérti-e az alperes által megjelölt jogszabályokat.

A felperes a keresetében az alperes által 1987-ben és az 1989-ben elvégzett műtéttel, illetőleg azokat megelőző tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával okozati összefüggésben bekövetkezett kárigenyét érvényesítette, ezért e kártérítési perben alkalmazandó anyagi jogi felelősségi szabály - a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése és 348. §-ának (1) bekezdése - határozza meg, hogy mely tények tekintetében, kit terhel a bizonyítási kötelezettség.

A Ptk. 348. §-ának (1) bekezdése értelmében, ha az alkalmazott a munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a károsulttal szemben a munkáltató a felelős. A felelősség akkor állapítható meg, ha a kárt okozó alkalmazott olyan magatartást tanúsít amelyért - e rendelkezés hiányában - az adott esetre irányadó anyagi jogi szabályok alapján maga tartozna felelősséggel.

A Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése szerint, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A kártérítési felelősségnek ebből az általános szabályából következik, hogy a károsultnak kell bizonyítania: a másik fél jogellenes magatartásával okozati összefüggésben kára keletkezett. E bizonyítás sikere esetén a károkozó csak akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

A felperesnek tehát a perben azt kellett bizonyítania, hogy a Mayo-típusú műtét során kialakult egészségkárosodása az alperes orvosának magatartására vezethető vissza, mert a műtéteket megelőzően nem tájékoztatta az e típusú műtéttel általában együtt járó következményekről, holott kellő tájékoztatás esetén az ilyen típusú műtéthez nem járult volna hozzá, és így az egészségkárosodása sem következett volna be. A felülvizsgálati eljárásban ugyanis már nem volt vitás, hogy az alperes orvosa által választott Mayo-típusú műtéti technika elvégzése során hiba nem történt, hanem az ilyen típusú műtéttel általában együtt járó következményekről van szó. Ebből következően az alperes tájékoztatási kötelezettségének kérdése merült fel, amelyet a másodfokú bíróság helyesen vizsgált, és a jogszabály helyes értelmezése alapján döntött el.

A 15/1972. (VIII. 5.) EüM rendelet 87. §-ának (2) bekezdése a műtéttel általában együtt járó következményeket vonja a tájékoztatási kötelezettség körébe, és nem lehet kétséges, hogy a műtéti kockázat körében gyakran fellépő szövődmény ebbe a körbe tartozik. Az alperest tehát tájékoztatási kötelezettség terhelte abban a körben, hogy a

Mayo-típusú műtét és általában a kétféle típusú műtét elvégzése miatt szükséges, annak milyen gyakori következményei vannak, milyenek a megnyilvánulási módjai, mert a beteg alapvető joga annak eldöntése, hogy az általa ismert kockázati tényezők mellett vállalja-e az adott beavatkozást. A perben rendelkezésre álló bizonyítékokból az sem állapítható meg, hogy egyáltalán kapott-e a felperes valamilyen következményről, kockázatról, szövődmenyről tájékoztatást, az alperes pedig semmivel nem bizonyította, hogy a felperes részletes, a műtét esetleges negatív következményeire is kiterjedő felvilágosítást kapott volna a műtétet megelőzően. A szükséges, és jogszabályban előírt tájékoztatási kötelezettség teljesítése a műtétet végző orvos tanúvallomásától sem állapítható meg, ezért alaptalanul hivatkozott az alperes a felülvizsgálati kérelmében ennek az ellenkezőjére. A rendelkezésre álló bizonyítékokból megállapíthatóan, a felperes nem volt a szükséges ismeretek birtokában, és nála a műtét következtében maradandó állapotváltozás következett be. A bal lábán a I. sugár megrövidült, a harántboltozat deformálódott, a talp terhelése megváltozott. Mindez az általános állapotát súlyosbította, és nyilatkozatából megállapíthatóan, ha előzetesen mindezen lehetséges következmények ismeretének birtokában van, az e típusú műtét elvégzéséhez nem járul hozzá.

Helyesen döntött tehát a másodfokú bíróság, amikor a jogszabálynak megfelelő műtét előtti tájékoztatás elmulasztása miatt közbenső ítélettel megállapította az alperes kártérítési felelősségét a Ptk. 348. §-ának (1) bekezdése, és 339. §-ának (1) bekezdése alapján.

A másodfokú bíróság álláspontja a rendelkezésre álló bizonyítékok helyes mérlegelésén alapuló tényállásból következően az elévülés nyugvása kérdésében is helyes volt.

Miután a másodfokú bíróság az alperes kártérítési felelősségét a tájékoztatási kötelezettség elmulasztására alapította, az alperes felülvizsgálati kérelmében kifejtett egyéb körülményeknek - így a röntgenlelet hiányának - nincs jelentősége.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős közbenső ítéletet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül meghozott határozatával, a Pp. 275/A. §-ának (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. (Legf. Bír. Pfv. III. 22.461/1999.).